

10.10.2022

Група № 12

Урок № 9

Тема уроку: «Пароніми. Запобігання помилок у вживанні паронімів»

Мета уроку: поглибити знання учнів про пароніми, навчити знаходити їх у реченні; формувати навички доцільного використання паронімів; розвивати вміння здобувачів освіти працювати колективно та самостійно; логічне мислення, навички добувати та обробляти інформацію, мовленнєві навички; виховувати вдумливе ставлення до навчання, ставлення до своєї та інших культур.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте § 7 у базовому підручнику: Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 208 с.

2. Перегляньте відео до уроку на YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=MLCFdA6BB-0&ab_channel

3. Законспектуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):

Пароніми (від гр. *ράγα* – біля й опута – ім'я) – це слова, які зовнішньою формою (звучанням) близькі між собою, але мають різне або часткове інше лексичне значення. Наприклад: абонемент (документ на право користуватися книжками з бібліотеки, телефоном, місцем у театрі тощо) і абонент (той, хто користується абонементом), адресант (той, хто пише листа, телеграму тощо) і адресат (той, кому пишуть), біліти і білити, афективний (тобто емоційний) і ефективний (тобто дійовий), матеріальний і матеріалістичний, ідеальний і ідеалістичний та ін.

Звукова подібність паронімів створює можливість використання їх у художній літературі для створення каламбурів, антitez та інших стилістичних фігур. Разом з тим, звукова подібність, особливо при певній близькості значення (адресат – адресант), може призвести до плутання паронімів. Отже, треба добре розуміти значення паронімів і правильно вживати їх.

4. Виконайте наступні завдання:

4.1 Перепишіть речення , уставляючи один із паронімів, наведених в дужках.

1. З піснями і музикою зупинилася весела ... на галявині. Виборча ... пройшла організовано (кампанія, компанія). 2. Через ліс проходив найнебезпечніший для ворога ... шляху. Молоді ялини були вкриті зеленою, з голубим ... хвоєю (відтінок, відтинок).

4.2 Користуючись словником паронімів української мови, поясніть значення близьких за звучанням слів. Складіть 2-4 речення з певними (на вибір) парами слів.

Фанатичний, фантастичний; світило, світоч; розумний, розумовий; міфічний, міфологічний; ефективний, ефектний; дружний, дружній; досвідчений, освічений; громадський, громадянський.

4.3 Користуючись "Словником паронімів української мови", поясніть значення наведених слів. Поерайте їх з поданими в дужках словами.
Завдання/задача (конструктивний, черговий, з математики, режисера, різnotипний); музичний/музикальний (родина, народ, редакція, освіта, керівник, голос, училище); пам'ятка/пам'ятник (гранітний, вивчити, товариство, спорудити, охороняти).

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.

10.10.2022

Група № 12

Урок № 10

Тема уроку: «Найпоширеніші випадки порушення лексичної норми. Кальки з інших мов, недоречне вживання українських слів у невластивому їм значенні»

Мета уроку: ознайомити здобувачів освіти із поняттям «лексична помилка», розглянути найпоширеніші випадки порушення лексичної норми; розвивати вміння відрізняти помилкове вживання слова від правильного, редагувати речення з лексичними помилками, збагачувати лексичний запас здобувачів освіти; розвивати вміння критичного мислення та аналізувати матеріал, культуру усного й писемного мовлення; виховувати готовність у всіх мовленнєвих ситуаціях завжди говорити правильно.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте § 8 у базовому підручнику: *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 208 с.*

2. Законспектуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):

Лексичні норми – це загальноприйняті правила слововживання, які вивчає розділ мовознавства – лексикологія, вони регулюють правильність слововживання у властивих їм значеннях на сучасному етапі.

Серед лексичних помилок і недоліків найпоширеніші ті, що стосуються:

1) уживання слів у невластивому для контексту значенні: **заважати вчитися** (а не **мішати вчитися**), **ставитися до неї з повагою** (а не **відноситися до неї з повагою**);

2) уживання слів-паразитів, які засмічують особливо усне мовлення і заважають зрозуміти висловлену думку: *ну, значить, взагалі, от, так би мовити, знаєте, розумієте, також, так сказати, га, ага, як це, тобто;*

3) уживання ненормативних слів, жаргонізмів, які мають знижений, згрубілий колорит і перебувають поза літературною нормою:

✓ **говорити** (а не **гавкати**),

- ✓ *обманювати* (а не *брехати*),
- ✓ *продати* (а не *загнати*),
- ✓ *доносити комусь* (а не *канати*),
- ✓ *міліціонери* (а не *менти*);

4) уживання лайливих і вульгарних слів, недопустимих з погляду літературної норми та етикетних правил: *чорт візьми, холера ясна, паскудний, дурепа* та інші;

5) уживання росіянізмів:

- ✓ *праска* (а не *утюг*),
- ✓ *їдальня* (а не *столова*),
- ✓ *наступний* (а не *слідуючий*) та інші;

6) перенасичення тексту чужомовними запозиченнями, зловживання іншомовними словами, які в українській мові мають свої відповідники:

- ✓ *перевезення* (а не *транзит*),
- ✓ *товариство* (а не *корпорація*),
- ✓ *особливий* (не *ексклюзивний*),
- ✓ *добірні сорти* (а не *елітні сорти*),
- ✓ *найкраща ціна* (а не *оптимальна ціна*),
- ✓ *відпочинок* (а не *вікенд*),
- ✓ *циркове видовище* (а не *циркове шоу*).

М. Рильський казав, що без іншомовних слів у культурному мовленні не обйтись. Але варто вживати їх тільки тоді, коли вони справді доконче потрібні – і, безумовно, у властивому для них значенні;

7) уживання тавтології – невиправданого повторення однокореневих слів або українського та чужомовного відповідників:

- ✓ *виконати роботу* (а не *зробити роботу*),
- ✓ *осінній день* (а не *осінній день осені*),
- ✓ *свято* (а не *святкове свято*),
- ✓ *аборигени* або *корінне населення* (а не *корінні аборигени*);

8) уживання зайвих слів (плеоназму, тобто багатослів'я): *кожна хвилина дорога* (а не *кожна хвилина часу дорога*), *будемо знайомитися* (а не *будемо вперше знайомитися*);

- 9) сплутування паронімів: *моя домашня адреса* (а не *мій домашній адрес*), *дружна група* (а не *дружня група*);
- 10) порушення фразеологічної точності: *мова про* (а не *мова йдесться*); *брати участь* (а не *приймати участь*); дослівний переклад іншомовних висловів, які в українській мові мають свої відповідники: *збожеволіти* (а не *зійти з розуму*), незнання точного значення фразеологізму, його слововживання: *Це була лебедина пісня для цих підлітків-злочинців.*

3. Знайдіть речення, у якому неправильно вжито слово «приймати», відрядагуйте його.

- ✓ Юнаки приймають присягу на вірність Україні. (З газети)
- ✓ На випадок загибелі сержанта, приймаю командування я. (О. Довженко)
- ✓ Наталка приймає участь у змаганнях з тенісу. (З розмови)
- ✓ Їв би очима, та душа не приймає. (Народна творчість)
- ✓ Прошу прийняти рішення якнайшвидше. (Із заяви)
- ✓ Я завжди, коли граю у футбол, приймаю пас.(З твору)

4. Підберіть правильний варіант відповіді, речення запишіть:

Вранці він ледве.....очі	Розплющив, відкрив
Він забув.....двері	Закрити, зачинити
Ти забула.....світло	Вимкнути, виключити
Я завітаю на.....день	Слідуючий, наступний
Сьогодні він ледь.....очі	Відкрив, розплющив
Моя мама.....краща	Сама , най

5. Із поданих у дужках слів кожен із варіантів можливий у реченні (відповідь обґрунтуйте):

- A) Рекламу розмістили в найбільш (*людних, людяних*) місцях. (З розмови)
- B) У народній медицині мед має (*лікувальні, лікарські*) властивості.(З календ.)
- B) На фото: П. Тичина – у центрі, М. Вінграновський (*зліва, ліворуч*), В. Шевчук (*справа, праворуч*)
- Г) У депутатів виникли (*вагання, сумніви, коливання*).

Фото виконаних завдань надсиляти мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.